

OM ADJECTIVUM.

Till större lätthets och redighets vinnande vid eftersläendet kunde af Adjectiva hvarje Gradus för sig sjelf, efter den alfabetiska ordningen, och med observerad Declination, lik ett Nomen Substantivum, uti ett Lexicon upptagas. Äfven de vanliga Casus böra af Positivus antecknas, hvilken Gradus rättar sig, enligt ordets beskaffenhet, antingen efter Första, Andra eller Tredje Declination. Men Comparativus rättar sig, med vanlig omvexling af m och b, alltid och allenast efter den Andra, samt Superlativus efter den Tredje, på enahanda sätt vid alla Adjectiva, undantagande paras (af hynå), som bör behandlas i ett Lexicon, i anseende till dess Casus, såsom ett Substantivum eller en Positivus; ty Adjectivum hynå parempi paras är irregulare.

Den omständighet är vid Superlativus likväl märkbar, att trenne Casus, nämligen Accusativus Partialis, Nuncupativus och Penetrativus i hvardera Numerus, hafva väl sina egna ändelser, men, liksom förledd af Comparativus, har man ock bildat dem efter sistnämnde Gradus, i hvilket fall Superlativus böjes fullkomligen och utan undantag efter andra Declination.

Exempel.

Singul.	Posit.	Comparat.	Superlat.
Nominat.	fowa	fowembi	fowin
Genet.	fowan	fowemman	fowimman
Dat.	fowalle	fowemmalle	fowimmalle
Ac. Part.	fowaa	fowembaa	(fowinda. fowimbaa
Ac. Tot.	fowan	fowemman	fowimman
Vocat.	fowa	fowembi	fowin
Ablat.	fowasta	fowemmastā	fowimmastā
Loc. Inesse	fowassa	fowemmassa	fowimmassa
Loc. Sup.	fowalla	fowemmalla	fowimmalla
Possess.	fowalla	fowemmalla	fowimmalla
Mediat.	fowalla	fowemmalla	fowimmalla
Privat.	fowalda	fowemmalda	fowimmalda
Negat.	fowata	fowemmata	fowimmata
Mutat.	fowakfi	fowemmakfi	fowimmakfi
Nuncupat.	fowana	fowembana	(fowimmana fowimbana
Penetrat.	fowaan	fowembaan	(fowimmaan fowimbaan
Descript.	fowin	fowemmin	fowimmin.

Pluralis.

Nominat.	fowaf	fowemmat	fowimmat
Genet.	fowain	fowembain	(fowinden fowimbain
Dat.	fowille	fowemmille	fowimmille
Ac. Part.	fowia	fowembia	(fowimmia fowimbia
Ac. Tot.	fowaf	fowemmat	fowimmat

Vocat.	fowat	fowemmat	fowimmat
Ablat.	fowista	fowemmista	fowimmista
Loc. Inesse	fowissa	fowemmissa	fowimmissa
Loc. Sup.	fowilla	fowemmilla	fowimmilla
Possess.	fowilla	fowemmilla	fowimmilla
Mediat.	fowilla	fowemmilla	fowimmilla
Privat.	fowilda	fowemmilda	fowimmilda
Negat.	fowita	fowemmita	fowimmita
Mutat.	fowiksi	fowemmiksi	fowimmiksi
Nuncup.	fowina	fowembina	(fowimmina fowimbina
Penetrat.	fowiin	fowembiin	(fowimmiin fowimbiin
Descript.	fowin	fowemmin	fowimmin.

Efter Comparativus och Superlativus kunde Positivus, åtminstone inom parentes, i ett Lexicon, såsom stamord till de samma, alltid bifogas.

Descriptivus Positivi är till sin ändelse alltid lika med Nominativus Superlativi, såsom af *hwá hwín*, af *ráskas ráskain*, undantagande paras af *hwá*, hvaraf Descriptivus är *hwín*.

Descriptivus af hvarje Gradus nyttjas äfven såsom Adverbium t. e. *fowin fowemmin fowimmin*. Dock nyttjas det af Superlativus mera sällan.

Comparativus deriveras i regulära Adjectiva af Genetivus Singularis vid Gradus Positivus, t. e. *farwas farwaan*, Comparativus

karwaambi. För öfrigt hafva en del Adjectiver äfven sina Diminutiver, ehuru mera afvikande än de finnas bland Substantiva, t. e. af lyhyt, lyhykäinen, af kaunis, kaunuskainen, och af pieni, pienoinen eller piennykäinen.

Af ett eget slag Adjectiva äro pienehkö, något för smal, suurehkö, något för stor, lemedhkö, något för bred, med deras Diminutiva pienehköinen, suurehköinen och lemedhköinen.

OM VERBUM.

Ett fullständigt Verbum har i Finskan fyra hufvud Classer, bestående hvar och en af Activum och Passivum, hvilka alla med vanliga consonant-förändringar och någon skillnad i slutböjelser, conjugeras efter den första Classen.

1:o Verbum Primitivum.

Activum hakata
Passivum hakattaa.

2:o Verbum Frequentativum eller Diminutivum.

Activum hakkailta
Passivum hakkailtaa.

3:o Verbum Mediativum.

Activum hakkauttaa
Passivum hakkautetaan.

4:o Verbum Frequentative eller Diminutive Mediativum.

Activum haſſautella
Passivum haſſautelſdaa.

Tempora finnas uti ett Verbum Finitum blott tvenne, Præsens och Imperfectum; ty Perfectum och Plusquamperfectum formeras i Activum af Præteritum I. Participii, och i Passivum af Præsens Participii, samt Verbum Auxiliare ossa, t. e. Indicative i Activum: hån on haſannut, hån oli haſannut, conjunctive: lienekd hån haſannut, hån oliſi haſannut. Så ock uti Passivum: hån on haſattu, hån oli haſattu, lienekd hån (håndå) haſattu, hån (håndå) oliſi haſattu. Likaså formeras Futurum med tillhjälp af vissa Verba, hvilka följakteligen brukas såsom Auxiliaria, af Præsens eller Futurum Infinitivi; af Præsens med tån-tyå, tulla &c. och af Futurum med pitåå, t. e.

ſen tånthy haſata,
ſen tullee haſata,
ſen pitåå haſſaaman.

Som Præsens Indicativi icke kan alltid beqvämligen och på enahanda sätt deriveras af Præsens Infinitivi; så böra de begge, äfven vid Activum af slägt Verba *), det är

*) Uti Passivum är denna derivation eller formation af Præsens Indicativi alltid lika, genom tillsättning af n efter Infinitivi alltid dubbla slut-vocal, hvilket n deremot

vid de tre öfriga Classerne, i ett Lexicon upptagas (af hvilka alla Tempora med, efter ordets beskaffenhet, regelbundna variationer kunna härledas), om man annars icke vill öfverhopa språket antingen med en öfverflödigt mängd af Conjugationer, eller ett besvärande antal af undantag och tillsattser, utan hellre betjena sig blott af en enda Conjugation, hvartill något Verbum Primitivum bör tagas till exempel; ty variation emellan Præsentis Indicativi och Infinitivi ändelser är i finskan mångfalldig, som kan ses af följande:

Seisoa seison, kaatua kaadun, rakastaa rakastan, leipoa leimon, hengittää hengitän, ruokoa ruokoen, mietellä miettelen, kumartaa kumarran, wawista wawisen, purta puren, haluta haluan, pudota putoan, armata armaan, parata paranen, lewätä lepään, hypätä hypään, raueta raukean eller raukenen, waljeta walfenen, juljeta julkean, maata eller ma-ata makaan, kääntää kääntän, juosta juoksen, piestää piestän, hangita hangitsen, nähä näen, juoda juon eller juon, tehdä teen, lämmitä lämmitän, siitää rättare siitää siitän.

i Activum, då ordet lyktas på tvenne vocaler, utesluter den sednare vocalen; men vid andra Verba intager detta n sin plats med större förändring af Infinitivi bokstäfver.

CONJUGATIONS EXEMPEL.

ACTIVUM.

Indicat. Præsens. Conjunct. Præsens.

Singularis.

Minå haffaan
 sinå haffaat
 hån haffaa.

Singularis.

Hafannen (*
 hafannet
 hafanne.

Pluralis.

Me haffaamme
 te haffaatte
 he haffaawat

Pluralis.

Hafannemme
 hafannette
 hafanneet (abrevia-
 tion af hafannawat.)

Imperfectum.

Singularis.

Minå haffasin
 sinå haffasit
 hån haffasi.

Imperfectum.

Singularis.

Minå haffaisin
 sinå haffaisit
 hån haffaisi.

*) Hela detta Tempus brukas med fråge-affixen fo eller go, fõ eller gõ, jemte Pronomen personale, t. e. hafannengo minå, hafannetfo sinå etc. Tredje person i Pluralis blir här mäst alltid abrevierad, och får då en lång slutstafvelse, såsom tulleetfo he, icke tullewatfo he, menneetfo he, icke menne- wätfõ he.

Pluralis.

Me hakkasimme
te hakkasitte
he hakkasivat.

Pluralis.

Me hakkaisimme
te hakkaisitte
he hakkaisivat.

BEJAKANDE IMPERATIVUS.

Indicative.

Singularis.

Hakkaa sinä
hakatkon hän.

Pluralis.

Hakatkan me
hakatkai eller
hakatkat te
hakatkot he.

Conjunctive.

Singularis.

Hakkaas (förtroligare el-
ler hotande hakkaapas) sinä.

Pluralis.

Hakattas me
hakatkais eller
hakatkaipas te.

NEKANDE IMPERATIVUS.

Indicative.

Singularis.

Älä hakkaa
ätkön hakatko.

Pluralis.

Älkän hakatko
ätkäi eller ätkät hakatko
ätköt hakatko.

Conjunctive.

Singularis.

Äläs hakkaa
(varnande) ätkös hakatko.

Pluralis.

Älkäs hakatko
ätkäis (ätkäipas) hakatko.

Infinitivus.

Præsens hakata.

Imperfectum hakkaawan (sanotaan hakkaawan).

Præteritum hakanneen (sanotaan hakanneen).

Futurum *hukkaaman*, med Verbum Auxiliare *pitää*.

Supinum *hakataksi* (*)

Gerundium 1 *hukkaamaan*. Penetrat.

— — 2 *hukkaamasta*. Ablat.

— — 3 *hukkaamassa*. Loc. Inesse.

— — 4 *hukkaamalla* (**). Loc. Super,

— — 5 *hukkaamalla* (***)). Privat.

— — 6 *hukkaamata*. Negat.

— — 7 *hukkawana* (****). Nuncup.

Participium.

Præsens 1 *hakaten*.

— — 2 *hakatesa*. Loc. Inesse.

Participium commune *hakattua* (genast efter det man huggit), är egenteligen Perfectum

*) Har Mutativi ändelse och nyttjas med person-affix, såsom *hän wie hakataksensa*, men ersättes ofta för korthetens skull med Præsens Infinitivi, t. e. *wie hakatansa*.

**) Brukas blott i förening med person-affixen, t. e. *minä olen nukkumallani, puu on kaatumalansa*.

***). T. e. *lähti hukkaamalla juoksemaan, kaatui isä tualdansa* etc.

****) Förekommer ock allenast i förening med person-affixen, såsom: *hän on hukkawanansa*. Detta kunde ock vara Nuncup. af Futurum Participii, *hukkawa hukkawana*.

Participii Passivi, men kan efter meningens beskaffenhet hafva äfven icke mindre activ än neutral bemärkelse, såväl i framfarna som tillkommande fall.

Præteritum 1 hafannut } Böjas efter Casus, och nytt-
 — — 2 haffaama } jas liksom första Gradus af
 } Adjectivum, ofta äfven så-
 } som Substantivum.

Futurum haffaawa. Häraf uppkommer Nuncupativus haffaawana, som är lik Gerund. 7; men med bifogad person-affix får det sednare en från haffawa afvikande bemärkelse, t. e. hän ön haffaawanansa, han låds hugga, eller han ställer sig såsom huggande.

PASSIVUM.

Indicat. Præsens. Coniunct. Præs.

Singularis.

Minä haffataan
 sinä haffataan
 hän haffataan.

Pluralis.

Me haffataan
 te haffataan
 he haffataan.

Singularis.

Haffatanen
 haffatanet
 haffatane.

Pluralis.

Lika med Singularis.

Imperfectum.

Singularis.

Minä haffattiin
 sinä haffattiin
 hän haffattiin.

Imperfectum.

Singularis.

Minä haffattaisi
 sinä haffattaisi
 hän haffattaisi.

Pluralis.

Me hafattiin
te hafattiin
he hafattiin.

Pluralis.

Me hafattaisi
te hafattaisi
he hafattaisi.

IMPERATIVUS.

Indicative.

Singularis.

Hafattakon miná
hafattakon siná
hafattakon hán.

Conjunctive.

caret.

Pluralis.

Hafattakon me
hafattakon te
hafattakon he.

Infinitivus.

Præsens 1 hafattaa

— — 2 hafattaisfa. Loc. Inesse.

Imperfectum hafattawan

Futurum hafattaman

Supinum hafattaaksi. Mutat. (för att huggas) hvilket ock kan umbäras och genom Præsens Infinitivi ersättas.

Participium.

Præsens hafattu.

Perfectum hafattua (genast efter det man blifvit huggen).

Futurum hafattawa.

Imperfectum Indicativi deriveras af Præsens, person af person, t. e. soudan soudat soutaa, soudin soudit souti, lupaan lupasin af lumata, och hallitsen hallitsin af hallita. Likväl händer det uti några vissa Verba, att d och t i Præsens Indicativi bytes till s i Imperfectum, t. e. tiedån tiedåt tietää, tiesin tiesit tiesi, kaadan kaadat kaataa, kaasin kaasit kaasi, äfven kaadoin kaadoit kaatoi.

Præsens Conjunctivi härstammar af Præsens Infinitivi, och brukas mäst frågande, t. e. nähää nähänengö, soutaa soutanengo, och hämetä hämennengö. NB. Der ta eller tä finnes i Infinitivi sista stafvelse, förvandlas det till n framför de conjunctiva ändelserna nen, nes, ne, me, te och neet, t. e. lumata lumannengo; annars blir hela denna stafvelse utelemnad, om den utgöres allenast af en kort vocal, t. e. sallia sallinengo.

Uti Verba Passiva och alla de ord, som sluta sig i Præsens Infinitivi på en lång eller tvenne enkla vocaler, deriveras Imperfectum Conjunctivi af Præsens Infinitivi, t. e. koettaa koettaisi, kuitettää kuitettaisi, luopua luopuisi, purjehtia purjehtisi. De två sednare exempel kunde beqvämliken deriveras äfven af tredje person uti Imperfectum Indicativi.

Alla öfriga Verba hänleda sitt Imperfectum Conjunctivi af Imperfectum Indicativi, t. e. salasin salaisin, kätkin kätkisin, halkaisin halkaisisin. Härifrån undantagas likväl de Ver-

ba, som sluta sig i Infinitivus på ta eller tå, men bekomma ingen lång slut-stafvelse eller annars tse uti Præsens Indicativi (såsom manaan af manata, walitsen af walita). De derivera sitt Imperfectum Coniunctivi jemväl af Præsens Indicativi, t. e. solmitan soimiatin af solmita, selkiän selkiäisin af seljitä.

Huru för öfrigt Imperativer och Verba Infinita derivera sig, antingen af Præsens Indicativi eller Infinitivi, kan märkas utaf exemplet till Conjugation.

Uti tredje person blifver Infinitivi consonant, som ofta i första och andra person förändras, alltid återtagen, t. e. ehtii af ehtää, kuljen kuljet kulkee af kulkea.

Ifrån Participium commune vid Activum vore öfvergången till Passivum ganska bekväm, om det ej vore liksom gemensamt för begge dessa genera af Verba. Denna öfvergång måste således närmare undersökas.

Verba som omvexla med någon Infinitivi consonant uti första och andra personerna af Præsens och Imperfectum Indicativi, men återtaga densamma i tredje person, derivera sitt Passivum, jemte de andra Slägt-Verba, af första eller andra person i Præsens Indicativi, t. e.

soudan soudat soutaa af soutaa
 Passivum soudettaa
 Diminutivum soudella.

Mediativum foudattaa
Diminutive Mediativum foudatella.

De Verba, som sluta sig i Præsens Infinitivi på ta eller tá, derivera sitt Passivum af Præsens Infinitivi, såsom fo-ota fo-ottaa, men sina öfriga Slägt-Verba, der de finnas, af Præsens Indicativi, t. e. af fofoan uppkommer fofoilla fofouttaa &c. Härifrån undantages likväl sådana ord, som kunna hafva af Slägt-Verba allenast Mediativum och Diminutive Mediativum, hvilka böjas lik Passivum Primitivum, t. e. hallituttaa hallitutella af hallita hallittaa, ojaiistuttaa ojaiistutella af ojaiista ojaiistaa. Här deriveras både Passivum och Slägt-Verba af Præsens Infinitivi.

Uti alla öfriga Verba kan Passivum, jemte Mediativum och begge Diminutiverna, hänledas såväl af Præsens Indicativi som Infinitivi, t. e. af fallistaa fallistan,

Passivum fallistettaa
Diminutivum fallistella
Mediativum fallistuttaa

Diminutive Mediativum fallistutella.

Efter dessa tre sista derivations classer kunde Verba indelas kanske i tre Conjugationer. Men då man annars kan någorlunda få reda uppå ordens derivationer, så äro många Conjugationer mindre nödiga, och blott besvärande i Grammairen.

Utaf Præsens Infinitivi Passivi hänledas alla Modi och Tempora i ett Passivum, dock sålunda, att Infinitivi tverne lika consonanter alltid förenklas, eller en enkel consonant undergår förmildring, eller annan förändring, i Præsens Indicativi, t. e. hakataa hakataan, saataa saadaan, hakkaildaa hakailtaan.

OM VERBA NEUTRA och RECIPROCA.

Verba Neutra Primitiva hafva aldrig Passivum, såsom käsmäa, kuimäa, kestäää &c. *) Men Mediativum och Diminutivum deraf, då de finnas, hafva alla Passivi böjelser, t. e. käsmätää, käsmätettä, käsmätellä, käsmätelää.

Verba Reciproca deremot hafva äfven Passivum Primitivum, hvars Infinitivus är alltid lik Infinitivus af Activum Mediativum, ehuru bemärkelsen äro olika, t. e. juopua juoputtää, vihastua vihastuttää, pysyä pysyttää, säilyä säilyttää.

Utaf åtskilliga Verba reciproca formeras egna Adverbia, som hafva ändelser af

*) Passivum kunde likväl till dessa och dylika Verba tillskapas, såsom käsmettää, kuimettää och kestittää; men ännu äro de mindre vanliga i språket.

vissa Casus, nämligen: Penetrativus, Locativus inesse och Ablativus, t. e. juowuksin, juowuksisa och juowuksista, tainnuksin, tainnuksisa och tainnuksista, pyörryksin, pyörryksisa och pyörryksista, wäsyksin, wäsyksisa och wäsyksista, näännyksin, näännyksisa och näännyksista m. m.

Jag har gifvit dessa Verba aparta rubriker, icke efter betydelsernas utan böjningarnas olikhet. Ingendera af dem har första Diminutivum.

OM VERBUM AUXILIARE.

Ett egentligt Verbum Auxiliare är blott olla (dock icke beständigt, såsom utgörande ofta ett eget verbum i meningen, t. e. hän on mies), ehuru pitää (alltid med Futurum Infinitivi Activi), täytyä, tulla och tarwita m. m. äfven brukas dertill, och betyda då alla: måste eller böra, om ock deras bemärkelse annars är: hålla, blifva, fylla, komma och behöfva, t. e. pitää menemän, täyty mennä, tulee mennä och tarwitsee mennä. Till och med sopia, auttaa, kelpata &c. nyttjas ofta såsom Auxiliaria, likväl med bibehållande af deras vanliga bemärkelser, t. e. sopii tulla, auttaa mennä, kelpaa kullea.

Alla Verba äro, såsom auxiliaria, defectiva; de hafva af Modis allenast Indicativus och Conjunctivus, jemte Præteritum I. Participii, hvarvid olla sättes som Auxilia-

re till ett annat Verbum Auxiliare, och af personerna hafva de blott den tredje i Singularis af hvarje tempus, som bibehålles lika genom alla personerna, t. e. Indicativus Præsens minun pitåå, sinun pitåå, hånen pitåå, meidån pitåå, teidån pitåå, heidån pitåå menemån, Imperfectum minun piti tekemån, Coniunctivus Præsens pitånefö minun tekemån, Imperfectum minun pitåisfi tekemån, Præteritum Participii minun on pitånyf tekemån.

Vid det föregående är att observeras, det person-affixen kunde vid Futurum genom alla personerna bifogas, t. e. minun pitåå tekemåni, sinun pitåå tekemås, hånen pitåå tekemånså, meidån pitåå tekemåmmme &c. Men emedan personen finnes här redan utsatt, och det tillägnande i meningen ej heller så starkt åsyftas, torde affixen, såsom en dubbelhet, här väl kunna umbäras, så mycket hellre som sådant icke varit allmänt brukligt, och orden derigenom betydligt förlängas. För öfrigt, der person egenteligen icke åsyftas, der är icke heller fråga om affixen, t. e. sen pitåå tekemån eller miehen pitåå menemån.

Samma förhållande är det ock med Imperfectum Infinitivi, i anseende till person-affixen, som kunde sättas till hvarje person, såsom minun sanotaan tekemåni, sinun sanotaan tekemås, hånen sanotaan tekemånså.

I negativa bemärkelser hafva Verba Auxiliaria allenast Præsens Indicativi, Imperfectum Coniunctivi och Præteritum 1. Participii, t. e. ei minun piðá tefemán, ei minun piðáíí tefemán, ei minun piðónyt tefemán. NB. till Negativum formeras alltid, äfven utom Auxiliare, i Præsens ett eget oföränderligt Verbum sålunda, att sista consonanten af ordets första eller andra person i Activum, och consonanten med näststaende vocalen i Passivum utelemnas, t. e. ei ole af olen, ei piðá af piðán, ei salpaa af salpaan (salwata), ei salwata af salwataan.

Som Verbum ossa conjugeras mycket irregulariter, så förtjenar det sin egen plats, och bör i Grammairen fulldeligen utföras, hvilket jag äfven här upptager.

Indicativus Præs. Coniunctivus Præs.

Singularis.

Miná olen
 finá olet
 hán on.

Pluralis.

Me olemme
 te olette
 he owat.

Singularis.

Lienen (ollen) (*)
 lienet (ollet)
 liene (olle).

Pluralis.

Lienemme (ollemme)
 lienette (ollette)
 lieneet (af lienewát) olleet.

*) Lienen är irregulare, och ollen regulare, ehuru det förra är allmännare, så i tal som skrift.

Imperfectum.

Singularis.

Miná olin

siná olit

hán oli.

Pluralis.

Me olimme

te olitte

he olivat.

Imperfectum.

Singularis.

Miná olisin

siná olisit

hán olisi.

Pluralis.

Me olisimme

te olisitte

he olisivat.

IMPERATIVUS.**Indicative.**

Singularis.

Ole siná

olkon hán.

Pluralis.

Olkán me

olkai eller olkat te

olkot he.

Conjunctive.

Singularis.

Oles (olepas).

— — —

Pluralis.

Olkás

olkais (olkaiPAS).

Infinitivus.

Præsens olla.

Imperfectum olewan.

Præteritum olleen.

Futurum oleman.

Supinum ollakfi (mindre brukligt).

Gerundia.

Gerundium 1. olemaan.

— — 2. olemasta.

Gerundium	3.	olemasfa.	
— —	4.	olemalla) brukas icke.
— —	5.	olemalda	
— —	6.	olemata.	
— —	7.	olewana.	

Participium.

Præsens 1. ollen.

— — 2. ollesfa.

Participium commune oldua.

Præteritum 1. ollut.

— — 2. olema.

Futurum olewa.

PASSIVUM.

Indicativus Præsens.
Ollaan.

Conjunctivus Præsens.
Oldane.

Imperfectum. oldiin.

Imperfectum oldaisi.

Imperativus.

Indicative oldafon.

Conjunctive caret.

Infinitivus.

Præsens 1. oldaa.

— — 2. oldaisfa.

Imperfectum oldawan.

Futurum oldaman.

Participium.

Præsens oldu

Perfectum oldua

Futurum oldawa.